

فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال بیست و پنجم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۲

صص ۳۱-۵۵

راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی؛ با تأکید بر

نقش هوافراجا^۱

علیرضا سخاوت‌بنیس^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۱۶

چکیده

زمینه و هدف: با وقوع بحران‌های طبیعی، یک‌سری تهدیدات امنیتی در مناطق آسیب‌دیده به وقوع می‌پیوندد که در صورت کنترل نشدن، باعث بروز ناامنی و گسترش آن در سایر مناطق خواهد شد. تحقیق حاضر با هدف ارائه راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی؛ با تأکید بر نقش هوافراجا، انجام شده است.

روش: این پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و روش تحقیق داده‌بنیاد انجام شد. مشارکت‌کنندگان در تحقیق که شامل ۱۱ نفر خبرگان دارای سابقه فعالیت در یگان‌های هوایی و مدیریت بحران‌های ناشی از بلایای طبیعی بودند، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و تا زمان رسیدن به اشباع نظری حاضر به انجام مصاحبه و مشارکت در پژوهش پرداختند. ابزار مورد استفاده مصاحبه عمیق بود به جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار مکس کیودا استفاده شد.

یافته‌ها: نشان داد تمرکز امکانات در منطقه حادثه‌دیده، از بین رفتن زیرساخت‌ها و افشاء اطلاعات به‌عنوان عوامل علی؛ روندهای مخرب اجتماعی، برنامه‌ریزی و انتظام‌دهی به‌عنوان عوامل زمینه‌ای و در نهایت ناامنی‌های کوتاه‌مدت به‌وجود آمده، به‌عنوان عوامل مداخله‌گر تأثیر بسزایی در ناامنی ناشی از بحران‌های طبیعی دارند. مشکلات معیشتی آسیب‌دیدگان از بلایا، مهاجرت، رشد جرائم، آشوب، احتکار و کم‌فروشی از پیامدهای تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی بودند.

نتیجه‌گیری: نشان داد می‌توان با کمک به بحث کسب و کار حادثه‌دیدگان، جلوگیری از ایجاد آشوب، رشد جرائم، ناامنی و احتکار و گران‌فروشی با تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی مقابله نماید.

کلیدواژه‌ها: راهبردهای مقابله، تهدیدات امنیتی، بحران‌های طبیعی، هوافراجا

۱. مقاله برگرفته از پژوهش مستقل است.

۲. مربی دانشکده علوم و فنون مرزبانی، دانشگاه افسری و تربیت پلیس امام حسن مجتبی (ع)، تهران، ایران.

مقدمه

نظریه پردازان، امنیت را مانند هوایی که همیشه برای انسان لازم و ضروری است، می‌دانند و بدین نکته اذعان دارند که اگر امنیت نباشد، جامعه، حالت اختناق پیدا می‌نماید. از طرف دیگر هیچ کشوری بدون امنیت نمی‌تواند به پیشرفت در حوزه‌های مختلف دست یابد. امنیت از نیازهای اساسی انسان است که با از بین رفتن آن آرامش خاطر انسان مختل شده و اضطراب جای آن را می‌گیرد. مهمترین مساله‌ای که امروز در کشور وجود دارد، به مبحث امنیت به خصوص امنیت عمومی، اجتماعی و اقتصادی مربوط می‌شود (بیات و قنبری، ۱۳۹۷). ایجاد امنیت ملی یکی از وظایف اصلی حاکمیت بوده و یکی از جلوه‌های اصلی و محل ظهور و بروز آن، امنیت داخلی است (قربانی و همکاران، ۱۳۹۸). اساسی‌ترین نیاز یک جامعه جهت بقای حیات سیاسی و اقتصادی، امنیت است و یکی از ضروریات پیشرفت در یک کشور، ایجاد امنیت می‌باشد (اسدی‌فرد و همکاران، ۱۴۰۰).

سوانح و بحران‌ها اتفاقات ناگواری هستند که به صورت‌های مختلف در زندگی بشر روی می‌دهند علاوه بر تلفات جانی و خسارات مالی دارای پیامدهای گوناگونی هستند که از جمله آن‌ها می‌توان به کمبود ارزاق، بیکاری، بی‌خانمانی، نقصان در تهیه مایحتاج زندگی، از بین رفتن تأسیسات مهم و حیاتی و ... اشاره کرد. (چالوک، ۱۳۸۹). اما مهم‌ترین اختلالی که در پی وقوع اکثر بحران‌های طبیعی روی می‌دهد ایجاد هرج و مرج و از هم گسیختگی نظم و انضباط اجتماعی است که می‌تواند به بدتر شدن وضعیت، پس از وقوع بلایای طبیعی منجر شود. کشور ایران به دلیل قرار گرفتن بر روی کمربند زلزله و موقعیت جغرافیایی خاص خود پیوسته با سوانح و بلاای مختلفی مواجه است. از این رو تصمیم‌سازان باید در کنار برنامه‌ریزی برای امور جاری و توسعه‌ای، به اهمیت و نقش بازدارنده سوانح به‌عنوان یکی از موانع اصلی توسعه پایدار، توجه نمایند و مدیریت بحران را در برنامه‌های کشور بگنجانند. در این راستا شاید بتوان گفت که تأمین امنیت یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی است که مدیران بحران با آن مواجه هستند. بحران‌های طبیعی گرچه

در شکل و ظاهر تفاوت دارند؛ ولی در بسیاری از جهات به ویژه تأثیرات روحی و روانی و ایجاد عکس‌العمل‌های جامعه‌دارای تشابه فراوانی هستند.

پلیس به‌عنوان حافظ امنیت عمومی و آسایش مردم و به‌دلیل گستردگی زمینه فعالیت، تنوع وظایف و حضور در اقصی نقاط کشور، اولین نهادی است که در هنگام بروز هرگونه سانحه‌ای، در محل وقوع آن حاضر می‌شود؛ از این رو در زمره گروه‌های پیشرو مدیریت بحران تلقی می‌شود. چنانچه این نیرو به درستی هدایت شود و از درایت و آمادگی مناسبی برخوردار باشد، می‌تواند ضمن حفظ استعداد پرسنلی، سلاح و تجهیزات و سایر منابع سازمانی، به انجام وظایف ذاتی خود که همان برقراری نظم و امنیت است مبادرت نموده، سایر وظایف محوله را نیز به خوبی انجام داده و به یاری آسیب‌دیدگان بشتابد (معظمی‌گودرزی، ۱۳۸۶). اتخاذ روش‌های علمی مناسب از سوی پلیس در صورتی امکان‌پذیر است که نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیداتی که فراروی آنان وجود دارد از قبل شناسایی شده و تصویری روشن از وضع موجود ترسیم شده باشد. در این صورت قادر خواهند بود که با اتخاذ راهبردهای مناسب ضمن صرفه‌جویی در وقت، هزینه، منابع انسانی، اقلام آمادگی، بهترین کارآیی، اثربخشی و بهره‌وری را در جهت کاهش خسارات، ضایعات، تلفات و ایجاد نظم و امنیت ارائه کنند.

هوافراجا مأموریت پشتیبانی هوایی در مواقع بلایای طبیعی و مردم‌یاری در خصوص بحران‌ها (از قبیل اجرای عملیات امدادرسانی و مردم‌یاری در مواقع بلایای طبیعی و همچنین تخلیه مجروحان، مصدومان، بیماران، درگذشتگان و شهدا در مواقع ضروری و اورژانس) را به عهده دارد.

همان‌گونه که در مطالب بالا مشاهده می‌شود، یکی از وظایف اصلی هوافراجا، امدادرسانی در هنگام بروز بلایای طبیعی است. تاکنون مطالعه‌ای در این رابطه صورت نگرفته است. همچنین مطالعات جانبی در خصوص نقش هوافراجا در مقابله ناامنی به وجود آمده پس از بلایای طبیعی نیز انجام نشده است. حال سوال اساس این است که

راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی؛ با تأکید بر نقش هوافراجا چیست؟

پیشینه و مبانی

عزیزی و همکاران (۱۴۰۰)، با بررسی ارزیابی عملکرد مدیریت انتظامی در بحران زلزله شهرستان آبدانان، به این نتیجه رسیدند که عملکرد فرماندهان و مدیران انتظامی در حضور به‌موقع در مناطق آسیب‌دیده ناشی از زلزله و اولویت‌بندی و سامان‌دهی عبور و مرور وسایط نقلیه و استمرار گشت‌زنی شبانه‌روزی در محل اسکان آسیب‌دیدگان و هم‌چنین برقراری نظم و امنیت در زمان پخش کمک‌های مردمی و حفاظت و مراقبت از اموال در خانه‌های آسیب‌دیده از تأثیرگذارترین اقدامات مدیران انتظامی بوده است.

رضایی و همکاران (۱۴۰۰)، با طراحی الگوی راهبردی مدیریت انتظامی قبل از وقوع بحران طبیعی سیل به این مطلب دست یافتند که پیاده‌سازی الگوی طراحی شده موجب توانمندسازی پلیس، پیش از وقوع بحران در سه بعد پیش‌بینی، پیشگیری و آمادگی در حوادث ناشی از بحران سیل شده و پلیس می‌تواند به‌عنوان سازمانی تأثیرگذار و اثربخش در مدیریت بحران‌ها ظاهر شده و در نتیجه کاهش هزینه‌ها، بهبود عملکرد پلیس و وحدت رویه در مدیریت انتظامی بحران‌های طبیعی را به‌دنبال خواهد داشت و پلیس باید خود را برای حوادث طبیعی بزرگ و فاجعه‌بار آماده کند.

عراقی‌زاده و همکاران (۱۴۰۰)، هماهنگی نیروهای غیرنظامی و نظامی در بحران‌های طبیعی را مطالعه کردند و دریافتند که هر یک از عوامل به‌صورت حلقه‌های یک زنجیر هستند که باعث می‌شوند که پاسخ به بحران‌ها هماهنگ‌تر باشد. همه سازمان‌های درگیر در پاسخ به بحران‌ها باید در تدوین سیاست‌های مدیریت بحران هر کشور نقش داشته باشند، تا همه جنبه‌ها و مسائل مهم در نظر گرفته شود.

آئینه‌وند و همکاران (۲۰۱۹)، بحران‌های طبیعی و چالش‌های دستیابی به امنیت در ایران را بررسی کردند. پیامدهای ناشی از بحران‌های طبیعی مانند آسیب به سیستم‌های غذایی و تخریب زیرساخت‌های معیشتی می‌تواند امنیت غذایی مردم را تهدید کند. از این‌رو،

تدابیر امنیت غذایی یکی از مهم‌ترین پاسخ‌ها در زمینه مدیریت بحران‌های طبیعی است. این مطالعه با هدف شناسایی چالش‌های پاسخ‌گویی به امنیت غذایی پس از بحران‌های طبیعی در ایران انجام شد. نتایج به‌دست آمده نشان داد: چالش‌های پاسخ‌گویی به امنیت در پی وقوع بحران‌های طبیعی در ایران در سه موضوع اصلی چالش‌های اساسی، چالش‌های مدیریت فرآیند و منابع، و چالش‌های سازماندهی طبقه‌بندی می‌شوند.

بهروزی‌زاد (۱۳۹۶)، با مطالعه تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی و انسان‌ساخت، راهکارهای پیش‌رو را برای مقابله با آن‌ها ارائه داد: ۱- لزوم مدیریت بحران. ۲- پدافند غیرعامل یا دفاع شهری. ۳- لزوم نگاه انسانی و اجتماعی به امنیت اجتماعی. ۴- لزوم توجه به امنیت محیط زیستی. ۵- لزوم توجه به امنیت غذایی. ۶- قاعده هشدار. ۷- توجه به کارکرد نیروهای انتظامی. استفاده از این راهکارها باعث خواهند شد تا تهدیدات امنیتی به حداقل خود رسیده و زمینه‌ای برای نفوذ دشمنان این مرز و بوم فراهم نشود.

روشندل و همکاران (۱۳۹۵)، با بررسی‌های فراوان، درصدد تدوین الگوی جامع فراگرد مدیریت بحران با رویکرد نظم و امنیت برآمدند. آنها بررسی کردند که بحران، واقعیتی اجتناب‌ناپذیر در زندگی اجتماعی است. نهادهای امنیتی - انتظامی نیز با قدمتی بسیار در تمدن بشری سابقه‌ای قابل تأمل در مدیریت بحران دارند. با بررسی ادبیات مدیریت بحران مشاهده می‌شود که هیچ‌یک از الگوهای مطرح در این زمینه از جامعیت لازم برخوردار نیستند و به‌منظور اداره هر چه مؤثرتر بحران‌ها نیازمند اتخاذ رویکردی همه‌جانبه‌نگر هستیم. بر این اساس، نامبردگان درصدد برآمدند تا با ارائه الگویی جامع به بررسی فراگرد مدیریت بحران با رویکرد انتظامی - امنیتی پردازد. مدیریت بحران باید ناظر بر تمامی مراحل بحران اعم از قبل، حین و بعد از بحران باشد. پیش‌بینی، پیشگیری و آمادگی، سه گام اساسی در مرحله قبل از بحران به حساب می‌آیند که از اهمیت خاصی در چرخه مدیریت بحران برخوردارند. همچنین، بازیابی، بازسازی و یادگیری،

مهمترین گام‌های مرحله پس از بحران به‌شمار می‌آیند. در این میان، عملیات امداد و نجات، عملیات ویژه و مهار ساختن بحران، مهمترین اقدامات مدیریت در حین بحران به‌حساب می‌آیند.

یاوری و همکاران (۱۳۹۵)، ساختار مدیریتی نظم و امنیت انتظامی را در بحران‌های طبیعی با الگوی مدیریت بحران در کشورهای هدف بررسی کردند. آن‌ها دریافتند که، سیستم مدیریت بحران‌ها در سطح کل کشور و در سطح پلیس، ناگزیر است که با استفاده از تجربیات گذشته خود و بهره‌گیری از تجربیات موفق جهانی نسبت به تنظیم یک برنامه مؤثر برای مدیریت بحران‌ها گام بردارد و راهبردهای مشخصی را برای مدیریت نظم و امنیت پلیس در بحران‌های طبیعی فراهم آورد. بررسی و تحلیل مؤلفه‌های سابقه برنامه‌ریزی، سطوح برنامه‌ریزی، ساختار و وضعیت پلیس کشورهای مورد مطالعه در بحران‌های طبیعی گام مهمی است تا بتوان با الگوبرداری یا بومی‌سازی الگوهای موفق و موفق مدیریت نظم و امنیت انتظامی در دنیا به سطح مطلوبی از برتری تصمیم‌گیری در هماهنگی، هدایت عملیاتی و کنترل اثربخش بحران بر اساس مأموریت‌های ابلاغی و در راستای استقرار نظم و امنیت انتظامی در بحران‌های طبیعی دست یافت.

دراگاس و همکاران (۲۰۲۱)، امور مربوط به بخش امنیتی در واکنش به بحران‌های طبیعی برای صربستان را تحلیل کرده است. سیل سال ۲۰۱۴ که جمهوری صربستان و چندین کشور همسایه را درنوردید، در بخش امنیتی مطالعات موردی خوبی را نشان می‌دهند. این مطالعه به بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌ها در پاسخ به دو چالش امنیتی مختلف و اثرات اقدامات انجام شده می‌پردازد. در این مطالعه چالش‌های امنیتی که منشأ مشترکی دارند برای بحران‌های طبیعی صربستان بررسی شده‌اند. در نتیجه، برای این بحران طبیعی، شرایط فوق‌العاده اعلام شد و مقررات خاصی تغییر کرد تا کارآمدترین استفاده از منابع امنیتی را فراهم کند.

شی‌پی‌یر و همکاران (۲۰۱۹)، تأثیرات امنیت ملی تغییرات آب و هوایی را برای وزارت دفاع ایالات متحده مطالعه کردند و به این نتیجه دست یافتند که رؤسای وزارت دفاع فهمیده‌اند که عواقب تغییرات آب و هوایی هرگز محدود به نقاط دوردست جهان نخواهد بود. رویدادهای شدید آب و هوایی، افزایش سطح آب دریاها و حتی اختلالات اقتصادی و اجتماعی در مقیاس بزرگ هم اکنون به ایالات متحده و ساکنان آن آسیب می‌رساند. تغییرات اقلیمی همچنین توانایی وزارت دفاع برای انجام مؤثر و کارآمد عملیات خود، هم در داخل و هم در خارج از کشور را تضعیف می‌کند. برای مقابله با این عوامل، سازمان‌های اجرایی و کنگره باید نقش حمایتی در توسعه مستمر و اجرای ابتکارات برای کاهش همزمان انتشار گازهای گلخانه‌ای ارتش و تطبیق امکانات، پرسنل و مأموریت‌های آن برای یک جهان به‌طور قابل توجهی ایفا کنند. وزارت دفاع تاکنون انگیزه و ظرفیت را برای رویارویی با این چالش اساسی نشان داده است، اما برای جلوگیری از تهدیدات احتمالی تغییرات اقلیمی، نیاز به همکاری جدی شامل جوامع محلی، نهادهای فدرال، سازمان‌های جامعه مدنی، دانشمندان و دولت‌های خارجی است.

مبانی نظری

امنیت: امنیت از نیازهای اولیه زندگی انسان‌ها می‌باشد؛ به گونه‌ای که مبانی دین مبین اسلام نیز بدان تأکید کرده است. چرا که در سایه برخورداری از امنیت، انسان می‌تواند با برآورده نمودن نیازهای مادی و معنوی، به سعادت و کمال دست یابد. مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) نیز امنیت را به مثابه هوا که به‌طور مستمر برای انسان لازم و ضروری است، می‌داند و تأکید می‌فرمایند که اگر امنیت نباشد، جامعه، حالت اختناق پیدا می‌نماید. از این رو این نتیجه به‌دست می‌آید که هیچ جامعه‌ای بدون امنیت نمی‌تواند به توسعه و شکوفایی دست یابد (عرفانی و همکاران، ۱۴۰۱). از نقطه نظر دیگر، واژه امنیت دارای مفهومی سیال و متنوع است که گستره بسیار وسیعی در ابعاد مختلف فردی و اجتماعی را شامل می‌شود. ولی در معنای عینی، یعنی نبود هر نوع

تهدید و هراس از این که ارزش‌های مزبور مورد حمله، قرار گیرد (متقی و همکاران، ۱۴۰۱). در تعریفی دیگر، امنیت در زمره نیازهای اولیه و اساسی انسان دانسته شده و برنامه‌ریزی برای فراهم آمدن شرایطی در جوامع که افراد در آن احساس آرامش کنند جزء اهداف اصلی محسوب می‌شود. امنیت ملی فعالیت‌ها و تمهیداتی به منظور استقرار امنیت در ابعاد مختلف می‌باشد و توانایی یک ملت در دنبال کردن موفقیت‌آمیز منافع ملی‌اش است. در همین چارچوب توجه اصولی به امنیت ملی از ضرورت‌های بسیار مهم می‌باشد و مستلزم شناسایی روندها و سناریوهای مربوطه است (سرخیل و مرتضوی، ۱۴۰۱). امنیت از نظر یاریان (۲۰۲۰)، در تقویت هویت دینی، امنیت روانی و امنیت شغلی مؤثر است، لیکن تداوم اثربخشی آن بر امنیت شغلی به میزان بیشتری به عوامل دیگر مانند مؤلفه‌های اجتماعی وابسته است.

تهدیدات امنیتی: تهدید مفهومی در هم تنیده با مفهوم امنیت است. امنیت فرد یا جامعه به وسیله اقدامات خصمانه‌ای به خطر می‌افتد. که از آن تعبیر به تهدید شده و منجر به ایجاد ترس، بیم و خوف در فرد یا جامعه می‌شود. عجین بودن مفهوم امنیت و تهدید باعث شده همان‌طور که صاحب‌نظران در تعریف امنیت دچار اختلاف نظر هستند. در تعریف تهدید نیز، به قدر مشترکی نرسیده باشند. از نظر امیری مقدم (۱۳۹۸)، به آن دسته از تهدیدات، امنیتی گفته می‌شود که با بقا، مرگ و زندگی یک سیستم در ارتباط باشد که این تهدیدات موجودیت یک سیستم را نشانه رفته‌اند.

تهدید یا نبود امنیت بسته به عرصه مورد نظر قابلیت مقید شدن به ابعادی از جمله نظامی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... است. گرچه این قیود در تعریف نوع تهدید اثرگذار بوده و نوع تهدیدات را متفاوت می‌کند، ولی وجود اشتراکی بین آن‌ها از حیث قدر متیقن همه یعنی تهدید امنیتی می‌توان بیان کرد. گرچه برای امنیتی شدن یک پدیده، مؤلفه‌هایی از جمله حجم تهدید، مرجع مورد تهدید، سرعت تهدیدزدایی و ... مطرح می‌شود ولی قید ارزش‌ها و منافع حیاتی شاخصی کاربردی، جامع و قدر متیقن در تمیز

مصادیق تهدید امنیتی از تهدید غیرامنیتی است. بر این اساس دزدی در جامعه گرچه موجب ترس و از بین رفتن امنیت به معنای عام آن می‌شود ولی تهدیدی امنیتی به معنای دانش سیاسی آن محسوب نمی‌شود و مستلزم سازوکار امنیتی نیز است. ولی ترور شخصیت‌های سیاسی در جامعه یک تهدید امنیتی محسوب می‌شود. در دیدگاه سنتی، تهدیداتی ابعاد امنیتی پیدا می‌کردند که در چارچوب سخت‌افزاری و عرصه نظامی تعریف شوند اما با ارتباط بیشتر ملت‌ها و پیشرفت دانش، مسائل امنیتی به عرصه‌های نرم نیز تسری پیدا کرد (آقایی، ۱۳۸۸).

بحران‌های طبیعی: بحران‌های طبیعی را می‌توان ترکیبی از مخاطرات و آسیب‌پذیری‌های طبیعی تعریف کرد که جوامع آسیب‌پذیری را که قادر به مقاومت در برابر ناملایمات ناشی از آن نیستند، به خطر می‌اندازد. انسان‌ها همواره با تهدیدات بحران‌های طبیعی و همچنین بحران‌های ساخته‌شده توسط انسان مواجه هستند که اغلب منجر به خسارات عظیم، رنج انسانی و اثرات منفی اقتصادی می‌شود. ویژگی‌های اصلی بحران‌های طبیعی غیرقابل پیش‌بینی بودن، در دسترس بودن منابع محدود در مناطق آسیب‌دیده و تغییرات پویا در محیط است (مانژویو و همکاران، ۲۰۱۸)

بحران‌های طبیعی خطرات و رویدادهایی هستند که توسط نیروهای طبیعی ایجاد می‌شوند، اما تنها در صورتی به فاجعه تبدیل می‌شوند که افراد در معرض خطر قرار گیرند و در برابر ضربه به‌طور کامل بدون آسیب به جان یا دارایی مقاوم نباشند (نئومایر و همکاران، ۲۰۱۳).

تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی: از منظر قلی‌پور (۱۳۹۸)، بحران‌های طبیعی در کلیه کشورها باعث اختلال در امنیت عمومی می‌شود. بحران‌های طبیعی به روش‌های ذیل امنیت عمومی و ملی را به چالش می‌کشد: اول ایجاد نارضایتی عمیق اجتماعی، تشدید بحران اعتماد و تعمیق بحران مشروعیت که همه در مجموع ناشی از بحران کارآمدی و به ویژه فساد در مدیریت بحران است. دوم، افزایش احتمال انجام

تهدیدات امنیتی جانبی (آشوب اجتماعی، تهاجم خارجی یا حملات تروریستی به دلیل تمرکز کلیه نیروهای نظامی، امنیتی و امکانات در بخش بحران زده)؛ و سوم، ایجاد یا تشدید برخی روندهای بلندمدت تر مثل بی‌کاری، فقر، سرخوردگی اجتماعی، مهاجرت و مانند آن. شدت و میزان تهدیدکنندگی این پیامدها و دلالت‌ها، بستگی به عوامل زمینه‌ای متعددی دارد که از میان آنها می‌توان به گستره و عمق فاجعه رخ داده و میزان خسارات انسانی، مالی و روانی ناشی از آن؛ میزان کارآمدی سیستم سیاسی در مواجهه با شرایط بحرانی؛ وضعیت پیشینی نظام سیاسی از نظر معیارهایی چون کارآمدی، اعتماد سیاسی و مشروعیت سیاسی در زمان وقوع بحران؛ و نحوه موضع‌گیری و بازنمایی رسانه‌ای سایر نیروهای ملی و بین‌المللی، جریان‌ات مخالفان و جریان کلی افکار عمومی اشاره کرد.

روش

این پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و با به‌کارگیری روش تحقیق داده‌بنیاد و از بین رویکردهای مختلف نظریه‌ی داده‌بنیاد، از رویکرد *اشتراوس و کوربین* برای دستیابی به دیدگاه‌های مشارکت‌کنندگان در مورد عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، پیامدها و راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی؛ با تأکید بر نقش هوافراجا، استفاده شد. با توجه به این که تحقیق حاضر به دنبال شناسایی عوامل مؤثر در تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی بود، ۱۱ نفر از خبرگان هوافراجا، پهباد فراجا، پلیس آگاهی فراجا، پاوا فراجا، مدیران واجا، اساتید دانشگاه افسری و تربیت پلیس امام حسن مجتبی (ع) و دانشگاه جامع علوم انتظامی امین و اساتید پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا، با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی تا زمان رسیدن به اشباع نظری مورد استفاده قرار گرفتند و سعی شد افرادی وارد نمونه شوند که قادر به ارائه اطلاعات مورد نظر محقق در زمینه تحقیق هستند. برای جمع‌آوری اطلاعات این پژوهش از دو روش اسنادی و میدانی استفاده شده است که برای جمع‌آوری اطلاعات بخش نظری از روش اسنادی و به منظور تدوین، پخش و

جمع‌آوری نتایج حاصل از مصاحبه، از روش میدانی استفاده شده است. در بخش کیفی با بهره‌گیری از مصاحبه عمیق با مشارکت کنندگان، نسبت به احصاء عوامل مؤثر بر راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی؛ با تأکید بر نقش هوافراجا اقدام شد. مصاحبه طرح پرسش‌هایی بین ۴۰ تا ۶۰ دقیقه انجام شد. در مصاحبه‌های انفرادی با مصاحبه‌شوندگان، برای بررسی مقدماتی ۳ سؤال مصاحبه استفاده شد. ضمن این که سؤال‌های فرعی دیگری نیز در کنار هر سؤال برای درک تجارب شرکت کنندگان در حین مصاحبه مطرح می‌شد. پژوهش‌گر در فرایند نمونه‌گیری از شرکت کنندگان، داده‌ها را مورد تحلیل قرار داد تا مواردی که ناقص بوده با دریافت اطلاعات جدید از شرکت کننده جدید کامل شد. بعد از انجام ۱۱ مصاحبه، عوامل اصلی و فرعی در مصاحبه‌های قبلی تکرار می‌شد و پژوهش‌گر به اشباع رسید. همزمان با جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل آن‌ها نیز انجام گرفت؛ به این صورت که داده‌های خام طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی تحلیل شد و در نهایت نتایج کدگذاری‌ها در قالب چارچوبی مرکب از عوامل زمینه‌ای، عوامل علی، عوامل مداخله‌گر، راهبرد و پیامد، حول مقوله مرکزی تشکیل شد. در تحقیق حاضر به جهت تحلیل داده‌ها از نرم افزار مکس کیودا ویرایش ۱۴ استفاده شد.

یافته‌ها

جمعیت مورد مطالعه ۱۱ نفر از خبرگان که شامل ۳ نفر با مدرک دکترای تخصصی، ۶ نفر با مدرک کارشناسی ارشد و ۲ نفر با مدرک کارشناسی بودند. ۴ نفر از نامبردگان دارای سابقه خدمت ۱۵ الی ۲۰ سال، ۵ نفر دارای سابقه خدمت ۲۱ الی ۲۵ سال و سایرین نیز دارای سابقه خدمت بالای ۲۶ سال بودند.

پس از انجام مصاحبه عمیق و دریافت نظرات و پاسخ مشارکت کنندگان، پیاده‌سازی مصاحبه‌ها اجرا و عامل‌های مهم و اثرگذار در قالب کدهای مربوطه استخراج شد. در جدول ۱ و پس از ۳ مرحله انجام کدگذاری مضامین، مقوله‌ها و زیرمقوله‌های مؤثر بر

راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا شناسایی شد.

شناسایی عوامل علی ناشی از راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا.

عوامل علی مؤثر بر تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی در جدول (۱) آمده است. عوامل علی، عوامل مؤثر بر تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی هستند. این عوامل عبارتند از: تمرکز امکانات در منطقه حادثه‌دیده، ضعف در کارآمدی حکومت، از بین رفتن زیر ساخت‌ها و افشای اطلاعات.

جدول ۱. عوامل علی مؤثر بر تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
تمرکز امکانات در منطقه حادثه دیده	حملات تروریستی و تهاجم خارجی	حملات تروریستی در اقصی نقاط کشور به دلیل تمرکز نیروهای امنیتی در منطقه حادثه‌دیده حملات تروریستی در منطقه آسیب‌دیده جهت بحرانی تر نمودن اوضاع امکان تهاجم نیروهای متخاصم به دلیل تمرکز نیروها در منطقه خاص
	آشوب‌های اجتماعی	امکان آشوب در دیگر مناطق به دلیل تمرکز امکانات در یک منطقه خاص امکان آشوب در مناطق آسیب‌دیده به دلیل تنش‌های فکری امکان ایجاد آشوب به دلیل تخریب خانه و سرپناه
ضعف در کارآمدی حکومت	فشارهای سیاسی و اجتماعی	افزایش فشارهای سیاسی داخلی، به بهانه عدم رسیدگی حکومت افزایش فشارهای سیاسی خارجی به بهانه ناکارآمدی حکومت فشار اجتماعی به بهانه ناکارآمدی حکومت افزایش فشار اجتماعی به بهانه کاهش خدمات عمومی ایجاد فشار اجتماعی به بهانه از بین رفتن زیرساخت‌های خدماتی

<p>از دست رفتن اعتماد به حاکمیت به بهانه ناکارآمدی در مدیریت بحران‌های طبیعی</p> <p>تزلزل قدرت حاکمیت به علت فشارهای سیاسی</p> <p>تزلزل قدرت حاکمیت به علت فشارهای اجتماعی</p> <p>تزلزل قدرت حاکمیت به علت بی‌اعتمادی به حاکمیت</p> <p>تزلزل قدرت حاکمیت به علت فشارهای اقتصادی</p>	<p>تزلزل در قدرت حاکمیت و بحران اعتماد</p>	
<p>قطع گاز، آب شرب و برق در مناطق آسیب‌دیده</p> <p>قطع سرویس‌های تلفن ثابت و همراه</p> <p>قطع سرویس اینترنت ثابت و سیار</p>	<p>قطع سرویس‌های عمومی</p>	<p>از بین رفتن زیر</p>
<p>تخریب بیمارستان در مناطق آسیب‌دیده</p> <p>تخریب فروشگاه‌های فروشنده مایحتاج ضروری</p> <p>تخریب پمپ‌های گاز و بنزین در مناطق آسیب‌دیده</p>	<p>از بین رفتن ابنیه خدماتی</p>	<p>ساخت‌ها</p>
<p>فروش اطلاعات توسط مهاجرینی که از مناطق آسیب‌دیده به کشورهای اطراف نقل مکان نموده‌اند.</p> <p>جاسوسی کشورهای متخاصم در قالب امدادگر</p> <p>رخنه عناصر آلوده، به مراکز حساس و حیاتی آسیب‌دیده و تخلیه اطلاعات آن مناطق.</p>	<p>جاسوسی</p>	<p>افشاء اطلاعات</p>

شناسایی عوامل زمینه‌ای راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا

عوامل زمینه‌ای مؤثر بر تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی که عبارتند از روندهای مخرب اجتماعی و برنامه‌ریزی و انتظام‌دهی، در جدول (۲) آمده است

جدول ۲. عوامل زمینه‌ای مؤثر بر تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی

<p>مضامین پایه</p>	<p>مضامین سازمان دهنده</p>	<p>مضامین فراگیر</p>
--------------------	----------------------------	----------------------

<p>مهاجرت افراد به دلیل کاهش امکانات به علت بی‌کاری ناشی از بحران‌های طبیعی</p> <p>مهاجرت افراد به علت فقر ناشی از بحران‌های طبیعی</p> <p>مهاجرت افراد به دلیل تخریب منزل و سرپناه</p>	<p>مهاجرت</p>	
<p>بی‌کاری به علت وقوع بحران‌های طبیعی</p> <p>بی‌کاری به علت ناکارآمدی حاکمیت در ایجاد مشاغل جدید</p> <p>پس از بحران‌های طبیعی</p> <p>فقر به علت وقوع بحران‌های طبیعی</p> <p>فقر به علت ناکارآمدی حاکمیت در رسیدگی به اقصاء مختلف</p> <p>جامعه پس از بحران‌های طبیعی</p>	<p>فقر و بیکاری</p>	<p>روندهای مخرب اجتماعی</p>
<p>سرخوردگی اجتماعی به دلیل مهاجرت سایر شهروندان</p> <p>سرخوردگی اجتماعی به دلیل بیکاری</p> <p>سرخوردگی اجتماعی به دلیل فقر</p>	<p>سرخوردگی اجتماعی</p>	
<p>انتظام‌دهی سریع نیازهای اجتماعی</p> <p>کاهش ناامنی</p> <p>تمرکز اقدامات انتظامی بر کاهش آسیب روانی و حاکمیت نظم</p> <p>مشروع</p> <p>حاکم کردن مشروعیت رفتارهای انتظامی</p> <p>تکیه بر تخصص و مهارت فنی و استفاده از فناوری در عملیات</p> <p>انتظامی</p> <p>بازیابی سریع توان و آمادگی انتظامی؛</p> <p>رفع آسیب‌پذیری‌ها و کاهش خسارات انتظامی؛ با نظارت و</p> <p>بازرسی</p> <p>اجرای طرح‌های از پیش تعیین شده در ایجاد امنیت انتظامی</p> <p>تأمین امنیت در نقاط حیاتی و حساس برای دلگرمی ساکنین و</p> <p>کنترل مجرمان</p>	<p>انتظام‌دهی امور</p>	<p>برنامه ریزی و انتظام دهی</p>

<p>تهیه و به‌روز نمودن طرح‌ها، ایجاد حلقه‌های مراقبت، گشت متناسب مبارزه باشرارت و بزهکاری مجرمان کنترل و جلوگیری از سرقت منازل، اماکن دولتی و ... با نظارت مستقیم کنترل و جلوگیری از زورگیری و سرقت با نظارت مستقیم کنترل و جلوگیری از غارت فروشگاه‌ها، اماکن دولتی، بانک‌ها و سایر مؤسسات با نظارت مستقیم کنترل و جلوگیری از معاندین کنترل و جلوگیری از فرار زندانیان و تحت نظر گاه‌ها کنترل ورود و خروج خودروهای شخصی و گروه‌های مردمی مدیریت، سازماندهی و کنترل گروه‌ها و باندهای و جرایم سازمان یافته</p>	<p>امور اجرایی انتظامی</p>	
---	--------------------------------	--

عوامل مداخله‌گر مؤثر بر تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی که شامل ضعف در برنامه و پیش‌بینی بحران‌ها و همچنین ناامنی‌های کوتاه‌مدت به وجود آمده در جدول (۳) آمده است

جدول ۳. عوامل مداخله‌گر مؤثر بر تهدیدات ناشی از بلایای طبیعی

مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر	مضامین پایه
<p>تجمع خودروها مقابل جایگاه‌های سوخت ترافیک و تراکم خودروها ناهماهنگی ورود و خروج خودروهای متفرقه به مناطق بحران‌زده ناهماهنگی در جابجایی و تخلیه جمعیت</p>	<p>خودرویی</p>	<p>ضعف در برنامه و پیش‌بینی بحران‌ها</p>
<p>ضعف اطلاعات در توزیع کالاهای امدادی هجوم افراد سازمان‌دهی نشده برای کمک‌رسانی به بازماندگان سازمان‌دهی نامناسب نیروهای امدادی در مناطق مختلف زلزله‌زده</p>	<p>امداد و نجات</p>	

<p>پیش‌بینی امنیت محل ذخیره مواد غذایی و مایحتاج ضروری حادثه‌دیدگان برای پیدا کردن اماکن امن ایجاد واحد نگهداری و سرپرستی موقت زنان و کودکان بی‌سرپرست پرهیز از سخنرانی‌های هیجانی و ایجاد توقعات ناممکن ایجاد واحد روابط عمومی و اطلاع‌رسانی با نصب بلندگوهای ثابت و متحرک</p>		
<p>حضور به موقع نیروهای نظامی و امنیتی در بحران‌ها اطلاع‌رسانی به موقع از طریق رسانه‌های جمعی حضور به موقع دستگاه‌های امدادی در محل</p>	<p>هماهنگی</p>	
<p>کمبود و انسداد راهکای شهری و روستایی قطع شدن شبکه‌های مخابراتی و رادیویی قطع شبکه آب، برق و گاز منطقه پیش‌بینی نشدن و تأمین جا و مکان مناسب برای استقرار و اسکان زلزله‌زدگان پیش‌بینی نشدن و تأمین جا و مکان مناسب برای استقرار و اسکان امدادرسان‌ها</p>	<p>ضعف در پاسخ- گویی زیر ساخت های موجود</p>	
<p>احتمال تخریب و غارت اماکن نظامی و امنیتی فرصت مناسب برای معاندین، دشمنان نظام و افراد سودجو سرقت از آسیب‌دیدگان زلزله‌زده احتمال آلودگی محیط و مردم به مواد مضر برای سلامتی ورود جاسوس به‌عنوان خبرنگار بدون مجوز به محل حادثه خرابکاری گروه‌های معاند در جریان امدادرسانی توسط افراد سودجو و فرصت طلب کاهش نظارت بر کنترل مجرمین و سارقین سابقه‌دار کاهش کنترل نظام‌مند ورود و خروج افراد و وسایط نقلیه</p>	<p>جولان اوباش و خراب- کاران</p>	<p>نامنی‌های کوتاه مدت</p>

<p>تخریب و غارت انبارهای مواد غذایی</p> <p>تخریب و خسارت به زیرساخت‌ها (فرودگاه‌ها، پمپ‌بنزین‌ها و ...)</p> <p>فرار زندانیان و مجرمین سابقه‌دار از زندان و تحت نظرگاه‌ها</p> <p>احتمال غارت و سرقت سلاح و مهمات موجود در مراکز نظامی و انتظامی و پادگان‌ها آسیب‌دیده</p> <p>احتمال کاهش ضریب امنیتی اماکن طبقه‌بندی شده</p>	<p>ضعف در امنیت ابنیه</p>	
---	---------------------------	--

شناسایی پیامدهای تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا

پیامدها، بیانگر تبعات حاصل از عوامل شناسایی شده در قسمت قبل هستند. بی‌ثباتی اقتصادی ناشی از فضای مجازی پیامدها و تبعات مختلفی دارد. در این مجال پیامدهای انتظامی - امنیتی معطوف به مشکلات معیشتی، مهاجرت، رشد جرائم، آشوب، احتکار و کم‌فروشی و عدم احساس امنیت مطرح است.

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با هدف احصاء راهبردهای انتظامی - امنیتی مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا انجام شد. پژوهش حاضر از نوع کیفی و در زمره تحقیقات کاربردی بود. مشارکت‌کنندگان این تحقیق شامل خبرگان پلیس هوافراجا، پهباد فراجا، پافراجا، مدیران واجا، اساتید دانشگاه افسری و تربیت پلیس امام حسن مجتبی (ع)، اساتید پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا و مرکز مطالعات راهبردی فراجا بوده هستند. پس از انجام مصاحبه عمیق و دریافت نظرات و پاسخ مصاحبه‌شوندگان، عوامل مهم و اثرگذار در قالب کدهای مربوطه استخراج شد. در کدگذاری به عمل آمده که در ۳ مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی اجرا شد، مضامین، مقوله‌ها و زیرمقوله‌های مؤثر بر بی‌ثباتی اقتصادی ناشی از

فضای مجازی استخراج شد. در ادامه نتایج به دست آمده، مطابق با رویکرد نظام مند نظریه داده بنیاد/شتر اوس و کوربین تحلیل شد. در تبیین نتایج حاصل از اهداف تحقیق، عوامل علی، مداخله گر و زمینه‌ای و همچنین راهبردها و پیامدها، مشخص شدند. در ابتدا این سؤال مطرح شد که عوامل علی ناشی از پیامدهای انتظامی - امنیتی راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا کدامند؟ در پاسخ به این سؤال، مقوله‌های تمرکز امکانات در منطقه حادثه دیده شناسایی شد. در پاسخ به سؤال دوم و این که عوامل زمینه‌ای ناشی از پیامدهای انتظامی - امنیتی راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا کدامند؟ این مقولات عبارت بودند از روندهای مخرب اجتماعی، برنامه‌ریزی و انتظام‌دهی. در ادامه و در پاسخ به سؤال سوم و این که عوامل مداخله گر کدامند؟ عبارت بودند از داشتن برنامه و پیش‌بینی بحران‌ها و ایجاد امنیت‌های کوتاه مدت. نتایج تحقیق در پاسخ به این سؤال که راهبردهای مقابله با پیامدهای انتظامی - امنیتی راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا کدامند و راهبردهای مقابله با پیامدهای انتظامی - امنیتی چیست، نشان داد که پیامدهای انتظامی امنیتی معطوف مشکلات معیشتی، مهاجرت، رشد جرائم، آشوب، احتکار و کم‌فروشی و عدم احساس امنیت بوده و راهبردها و تعاملات مواجهه‌ای نیز می‌توانند در قالب توجه به کسب و کارها، جلوگیری از رشد جرائم، جلوگیری از ایجاد آشوب، جلوگیری از احتکار و گران‌فروشی و جلوگیری از ناامنی مطرح شوند.

در مقایسه نتایج تحقیق حاضر با سایر تحقیقات، می‌توان این گونه نتیجه گرفت که یافته‌های این تحقیق با نتایج حاصل از پژوهش و تحقیقات در آگاس و همکاران (۲۰۲۱)، که کارکرد امور امنیتی را بعد از وقوع بحران‌های طبیعی در صربستان بررسی و اعلام حالت فوق العاده را بهترین راه حل بیان نمودند و همچنین عزیزی و همکاران (۱۴۰۰)، که عملکرد مدیریت انتظامی آبدانان را بعد از زلزله بررسی و حفاظت از

خانه‌های آسیب‌دیدگان را اقدامی تاثیرگذار دانستند، هم‌سو تلقی می‌شود. می‌توان بیان داشت که یافته‌های رضایی و همکاران (۱۴۰۰)، که با ارائه الگوی مدیریت انتظامی قبل از وقوع بحران‌ها، بر بهبود عملکرد فراجا تأکید دارند و همچنین یافته‌های عراقی‌زاده و همکاران (۱۴۰۰)، که خواستار هماهنگی نیروهای نظامی و غیرنظامی برای بهبود خدمت‌رسانی به آسیب‌دیدگان شدند، همراستای نتایج تحقیق حاضر می‌باشد. آئینه‌وند و همکاران (۲۰۱۹)، بلایای طبیعی و چالش‌های دستیابی به امنیت پایدار را در سه موضوع طبقه‌بندی کردند که می‌تواند نتایج حاصل از تحقیق حاضر را نیز تأیید نماید. همچنین نتایج شی‌یر و همکاران (۲۰۱۹)، که بررسی وظایف وزارت دفاع ایالات متحده را در بحران‌های طبیعی مطالعه نمودند و بدین نتیجه دست یافتند که سازمان‌های اجرایی باید نقش مؤثرتری در ایجاد امنیت پس از بحران‌های طبیعی داشته باشند، همراستای تحقیق حاضر می‌باشد. راهکارهای دستیابی به امنیت ناشی از بحران‌های بسیار است، ولی آنچه در تحقیق و پژوهش حاضر مطرح است راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا می‌باشد.

پیشنهاد‌های کاربردی

در ادامه مواردی که می‌توانند راهبردهای مقابله با تهدیدات امنیتی ناشی از بلایای طبیعی با تأکید بر نقش هوافراجا را ارائه نمایند، پیشنهاد شده است.

- توجه به کسب و کارهایی که در اثر بحران‌های طبیعی احتمال تعطیلی یا کساد شدنشان می‌رود و تأمین اقلام و مایحتاج ضروری آن‌ها در زمان بروز بحران‌های طبیعی توسط هوافراجا.
- جلوگیری از رشد جرائم، در هنگام بروز بحران‌های طبیعی، با گشت‌های هوایی بر فراز مناطق آسیب‌دیده.
- جلوگیری از ایجاد آشوب در مناطق آسیب‌دیده با پایش این مناطق توسط پرواز بر فراز آن‌ها.

- جلوگیری از احتکار و گران فروشی ارزاق در مناطق آسیب‌دیده با کمک هوافراجا برای تأمین مایحتاج ضروری مردم.
- جلوگیری از ناامنی و احساس قوت قلب برای ساکنان مناطق آسیب‌دیده با بهره‌گیری از امکانات هوافراجا.
- تدوین الگوی مدیریتی امنیتی - انتظامی پس از بحران‌های طبیعی.

سپاسگزاری:

محقق بر خود لازم می‌دانند از تمام بزرگوارانی که در این پژوهش، به‌خصوص اساتیدی که در فرآیند مصاحبه‌ها شرکت داشته‌اند، تشکر و قدردانی نماید.

منابع

- ۱) آقائی، علی اکبر. (۱۳۸۸). آسیب‌اجتماعی و تهدید امنیتی: بررسی موردی اویاشگری. دانشنامه، ۱(۷۵)، ۳-۲۲.
https://daneshnameh.srbiau.ac.ir/article_4052.html
- ۲) اسدی‌فرد، محمد؛ اله کرمی، سعید؛ رحمتی، بهروز؛ امینی، ایمان. (۱۴۰۰). شناسایی عوامل مؤثر بر همگرایی اهل حق و تأثیر آن در امنیت مرز قصرشیرین، علوم و فنون مرزی، ۱۰(۳): ۷۰-۸۱.
http://bst.jrl.police.ir/article_97127.html
- ۳) امیری‌مقدم، رضا؛ امینی، سیدجواد؛ نوروزی، محسن؛ فیاضی، داود. (۱۳۹۸)، سناریوهای تهدیدات امنیتی عربستان علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، فصلنامه امنیت ملی، ۹(۳۲)، ۲۳-۴۹.
https://ns.sndu.ac.ir/article_578.html
- ۴) بهروزی‌زاد، حمیدرضا. (۱۳۹۶)، تهدیدات امنیتی ناشی از بحران‌های طبیعی و انسان‌ساخت، اولین همایش بحران دریاچه نمک و پدیده گرد و غبار در حوضه مرکزی ایران.
<https://www.symposia.ir/SLCCONF01>
- ۵) بیا، بهرام؛ قنبری، محمد. (۱۳۹۷). تبیین تأثیر تهدیدات تروریستی بر احساس امنیت عمومی. امنیت ملی، ۸(۲۹)، ۸۷-۱۰۸.
https://ns.sndu.ac.ir/article_304.html

۶) رضایی، امیر؛ امین صارمی، نوذر؛ جزینی، علیرضا؛ شایگان، فریا. (۱۴۰۰)، طراحی الگوی راهبردی مدیریت انتظامی قبل از وقوع بحران طبیعی سیل، پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، (۱۴) ۵۵، ۱۹۹-۲۲۸.

http://osra.jrl.police.ir/article_96957.html

۷) روشندل اربطانی، طاهر؛ پورعزت، علی اصغر؛ قلی‌پور، آرین. (۱۳۹۵)، تدوین الگوی جامع فراگرد مدیریت بحران با رویکرد نظم و امنیت، فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی.

http://pok.jrl.police.ir/article_96990.html

۸) سرخیل، بهنام؛ مرتضوی، سیدمرتضی. (۱۴۰۱)، شناسایی روندها و سناریوهای جامعه ایران در افق ۱۴۲۴ از منظر امنیت ملی. نشریه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، (۱) ۱۷، ۵۲ تا ۷۸.

http://jou.spsiran.ir/article_133351.html

۹) عراقی‌زاده، حسن؛ پیروی، محمودرضا؛ تاج‌شریفی‌فر، سیمین؛ احمدی مرزале، میلاد. (۱۴۰۰)، هماهنگی نیروهای غیرنظامی و نظامی در بلایای طبیعی: مرور نظام‌مند، نشریه طب نظامی، (۶) ۳۳، ۵۵-۵۶۳.

https://militarymedj.bmsu.ac.ir/article_1001085.html

۱۰) عرفانی، سهراب؛ مبینی دهکردی، علی؛ افتخاری، اصغر؛ مرادیان، محسن؛ دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال. (۱۴۰۱)، الزامات تأمین امنیت در افق سند چشم‌انداز ۱۴۰۴. امنیت ملی، (۴۳) ۱۲، ۷-۳۲.

https://ns.sndu.ac.ir/article_1920.html

۱۱) عزیزی، علی؛ داودی دهاقانی، ابراهیم؛ غلامی، هوشنگ؛ (۱۴۰۰). ارزیابی عملکرد مدیریت انتظامی در بحران زلزله شهرستان آبدانان، مدیریت منابع در نیروی انتظامی، (۳) ۹، ۳۷۸-۳۵۵.

http://rmpjmd.jrl.police.ir/article_94554.html

۱۲) علی‌پور، محمدحسین؛ محسنی دهکلانی، محمد؛ ایزدی‌فرد، علی‌اکبر. (۱۳۹۹)، جستاری فقهی در مواجهه حکومت اسلامی با تهدیدات امنیتی عرصه فرهنگ، نشریه دین و ارتباطات، (۵۸) ۲۷، ۶۷-۲۹۵.

<http://ensani.ir/file/download/article/1624267432-9767-58-8.pdf>

۱۳) قربانی، ابراهیم؛ پناهی، حمید؛ قلی‌زادگان، فرزین؛ ابراهیمی، علی. (۱۳۹۸)، تحلیل الگوهای فضایی و دامنه برد قاچاق متامفتامین و پیش‌ساز تولید آن در استان مرزی آذربایجان غربی. *پژوهش‌نامه مطالعات مرزی*، (۷(۳)، ۱۶۵-۱۸۹.

http://bss.jrl.police.ir/article_93837.html

۱۴) قلی‌پور، مجتبی. (۱۳۹۸)، مجله دیدگاه، در امنیت، امنیت زیست محیطی، امنیت ملی، یادداشت راهبردی.

yun.ir/0lqgr1

۱۵) متقی دستنایی، افشین؛ علیپور، عباس؛ همتی، حسین. (۱۴۰۱)، رابطه بین هویت مذهبی و امنیت در منطقه اورامانات استان کرمانشاه، *فصلنامه امنیت ملی*، (۱۲(۴۳)، ۲۸۵-۳۱۲.

https://journals.sndu.ac.ir/article_1929.html

۱۶) معظمی‌گودرزی، داود. (۱۳۸۶)، آشنایی با هواناچا، معاونت تربیت و آموزش ناجا، تهران.

۱۷) یآوری، علیرضا؛ گلستان‌هاشمی، سیدمهدی؛ چشم‌براه، محسن؛ خیام‌باشی، بیژن. (۱۳۹۵)، ساختار مدیریتی نظم و امنیت انتظامی در بحران‌های طبیعی (با تأکید بر الگو و ساختار مدیریت بحران در کشورهای هدف)، *پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی*، (۲(۹)، (پیاپی ۳۴)، ۱۴۹-۱۸۰.

http://osra.jrl.police.ir/article_9871.html

18) Ainehvand S, Raeissi P, Ravaghi H, Maleki M (2019). Natural disasters and challenges toward achieving food security response in Iran. *J Educ Health Promot.* 2019 Mar 14;8:51. PMID: 31008118; PMCID: PMC6442247. 7(4), 92 -115. <https://www.jehp.net/article.asp?issn=22779531;year=2019;volume=8;issue=1;spage=51;epage=51;aulast=Ainehvand>

19) Eric Neumayer, Thomas Plu`mper, Fabian Barthel (2013) "The political economy of natural disaster damage", *Global Environmental Change*, pp 12-24.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959378013000587>

20) Manzhou Yu, Chaowei Yang, Yun Li (2018). "Big Data in Natural Disaster Management: A Review", *Geosciences*, 8(5), 165 -185. <https://www.mdpi.com/2076-3263/8/5/165>

- 21) La Shier, B., & Stanish, J. (2019). The national security impacts of climate change. *J. Nat'l Sec. L. & Pol'y*, 10, 278(5), 16.-185. https://jnslp.com/wpcontent/uploads/2019/04/National_Security_Impacts_of_Climate_Change_2.pdf
- 22) O Dragas, Z Dragišić, (2021). *Coordination in the Security Sector in Response to Natural Disasters: The Serbia Cases of 2014 Floods and Covid-19*, vol. 48, no. 2: 213-225. 2(19), 12.-29. <https://isij.eu/article/coordination-security-sector-response-natural-disasters-serbia-cases-2014-floods-and-covid>
- 23) Sajjad Yarian, Zahra Dinparvar, (2020), "Effectiveness of Ontological Security Training on Religious Identity, Psychological safety, and Job Security among Teachers", *Islamic life Style Centered On Health*, Volume:4, Issue:1. p58-65. <https://islamiclifej.com/article-1-362-en.html>

